

Сідор Михайло Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат
юридичних наук, доцент*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОРУШЕНЬ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Однією з гарантій виконання суб'єктом правовідносин встановлених законом обов'язків є передбачення можливості застосування певних юридичних санкцій за невиконання або неналежне виконання таких обов'язків.

Чинний Бюджетний кодекс України дає визначення порушення бюджетного законодавства, як порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про нього. [1]

Порушення бюджетного законодавства це дія або бездіяльність учасників бюджетного процесу, що призвели до порушення встановленого Бюджетним кодексом України та чинним законодавством порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін у акти про бюджет, виконання бюджетів та звітів про їх виконання.

Перш за все необхідно зазначити, що ці діяння носять протиправний характер. Протиправність можна розглядати як поведінку суб'єкта, спрямована на порушення норм права. Тобто всі діяння, які регулюються законодавчо і відповідають приписам нормативних актів, вважаються правомірними й ознакою правопорушення бути не можуть.

Правопорушення може виражатися в поведінці учасників бюджетного процесу як у формі дій, так і у формі бездіяльності. Дія – активна поведінка, спрямована на порушення вимог, передбачених нормативно-правовими актами.

Порушення бюджетного законодавства може бути вчинене шляхом свідомих вольових активних дій, які кваліфікуються нормами як протиправні, або у формі бездіяльності. Зміст бездіяльності полягає в тому, що суб'єкт мав можливість, але утримався від виконання обов'язку або не вчинив дій, що визнані нормою як обов'язкові. Бездіяльність є одним із видів поведінки. Бездіяльність – це пасивне невиконання обов'язків, передбачених законодавством.

Правопорушенням вважається лише винне діяння. Хоча бюджетне законодавство не містить вказівки на винність правопорушника, однак вина передбачається [2, С. 189]. Порушенням бюджетного законодавств визнається діяння лише при винній поведінці суб'єктів бюджетного процесу. Вина полягає в психічному відношенні суб'єкта бюджетного правопорушення до своєї протиправної поведінки. На перший погляд здається, що цю ознаку можна застосовувати лише при кваліфікації дій фізичних осіб, а учасниками бюджетного процесу є в першу чергу органи державної чи місцевої влади. Але за діями чи рішеннями будь-якого колективного суб'єкту завжди стоїть одна або декілька посадових осіб. Вина виступає в якості такої категорії, яка відображає наявність неналежного відношення правопорушника до норм, які встановлені державою. Вина може виступати в двох формах: умисел та необережність. Умисел має місце тоді, коли особа, яка вчиняє правопорушення, передбачає і бажає наступу шкідливо небезпечних наслідків своєї поведінки. Необережність може виражатись в тому, що особа передбачає наслідки своєї протиправної поведінки, але легковажно розраховує на їх уникнення, або особа не передбачає суспільну шкідливість своєї поведінки, але повинна була і могла її передбачити. Учасники бюджетного процесу повинні усвідомлювати наслідки своєї протиправної поведінки.

Деякі порушення бюджетного законодавства вчиняються внаслідок недбалого відношення суб'єктів до виконання своїх обов'язків.

Наступною ознакою правопорушення є суспільна шкідливість. Це своєрідна риса правопорушення, яка відмежовує правомірне діяння від протиправного. Суспільно шкідливі правопорушення в сфері бюджету порушують нормальний ритм життєдіяльності держави та суспільства, вносять у них в першу чергу економічну напругу, можуть привести до фінансової кризи.

Бюджетний кодекс України містить перелік порушень бюджетного законодавства, але цей перелік не є вичерпним. Аналізуючи національне законодавство можна зробити висновок, що ним передбачена відповідальність в основному за недотримання учасниками бюджетного процесу встановленого Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами порядку виконання бюджету за видатками чи звітування про виконання бюджету, а суб'єктами цих правопорушень є лише розпорядники бюджетних коштів.

Фактично відсутні норми про відповідальність за недотримання учасниками бюджетного процесу порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін до бюджету, не передбачені відповідні склади порушень бюджетного законодавства, або неможливість притягнення певних суб'єктів до відповідальності. Прикладом цього є питання відповідальності Міністерства економіки та Державної статистичної служби України щодо достовірності та обґрунтованості даних, які ними подаються до Міністерства фінансів України та інших органів державної влади на стадії складання проекту Державного бюджету України, та лягають в основу Державного бюджету на наступний бюджетний період.

Загально визнано, що не може бути суб'єктом правопорушення, в тому числі і порушення бюджетного законодавства, Верховна Рада України. На протязі років незалежності нашої держави, лише декілька разів закон про Державний бюджет України приймався вчасно, тобто постійно при прийнятті такого закону на відповідний рік відбувалося пряме порушення п. 5 статті 44

Бюджетного кодексу України, в якому закріплено, що закон про Державний бюджет України приймається Верховною Радою України до 1 грудня, що передує плановому.

Також цікавим є питання відповідальності Кабінету Міністрів України відносно звіту про виконання закону про Державний бюджет України. Законодавством встановлено зміст та терміни подання такої звітності, але нічого не зазначено щодо порушення цих термінів.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50-51. – Ст.572.
2. Карасева М.В. Финансовое право. Общая часть: Учебник. – М.: Юрист, 1999. – 256 с.